

Івашина О. О.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПАМ'ЯТІ СПІЛЬНОТИ КАФЕДРИ ЯК УМОВА ІСНУВАННЯ ЯКІСНОЇ ТА НАДІЙНОЇ ІНСТИТУЦІЇ ПЕРЕДАЧІ ЗНАННЯ

У статті аргументується необхідність організації пам'яті спільноти кафедри культурології заради набуття нею її «лиця» (своєрідно зрозумілої індивідуальності, колективної сингулярності кафедри) з метою забезпечення нею надійної передачі знання в часі як умови існування якісної інституції. Вказується, що значною мірою цьому сприяє існування інституції кафедри в рамках розуміння культурології як відкритого незавершеного проекту та визнання необхідності віртуозності у викладацькій роботі.

Ключові слова: передача знання, пам'ять, спільнота кафедри, архів, «лиця» *» спільноти кафедри, віртуозність, знання, культурологія.

Мені завжди імпонувала ідея Фрідріха Шіллера: (в парафразі) – нові, в тому числі чуттєві, форми кафедрального/академічного життя можуть змінити на краще саму Академію.

Режі Дебре у своєму «Вступі до медіалогії» [3] надає передачі знання в культурі первинну цінність на противагу комунікації. Для того, щоб здійснювати цю функцію передачі знання, необхідні належні інституції, а отже, ієрархії. Постає питання, які саме ієрархії потрібні для якісного виконання цієї функції. Скажімо, для Міністерства освіти та науки України потрібні, як на мое розуміння, суто формальні звання та дипломи. Але чи є вони надійними індексами того, як якісно поводитись/вправлятись зі знаннями в університеті?

Чи є кафедра культурології НаУКМА та її спільнота надійною інституцією передачі знання? Чи є в неї ота «ідентичність», що забезпечує гарантовано надійну передачу знання в культурі і часі? Потенційно, як ентелехія, мабуть, є (вибачай, Аристотелю); наша мета – виявити цю «ідентичність», хоч би якою парадоксальною вона нам видавалась, навіть «інтенсивно порожню».

Цьому, можливо, могла б допомогти організація пам'яті спільноти кафедри, що стала б якраз новою чуттєвою формою як мінімум кафедрального життя. При цьому ми розуміємо, що пам'ять спільноти кафедри та її історія можуть не збігатися, конкурувати між собою. На нашу думку, цікаво було б створити саме архів *мимовільних* спогадів спільноти кафедри у розумінні Марселя Пруста та Вальтера Беньяміна. Тобто цікаво було б зібрати мимовільні спогади про ка-

федру тих, хто коли-небудь навчався і працював на ній, саме ті спогади, які здатні зачепити *реальне*, проявити *лиця* спільноти кафедри. Мимовільні спогади, на відміну від довільних, навмисних спогадів, виникають неочікувано, коли «агенти пригадування» раптом згадують щось під час довільних спогадів, що вони не сподівалися згадати. Саме так, здається, написана «Берлінська хроніка» Вальтера Беньяміна. Подібна хроніка, подібний архів, скажімо, у вигляді сайту, мав би стати своєрідною Туринською плащаницею для кафедри.

Тобто акумуляція подібних спогадів, сама організація пам'яті спільноти кафедри мала б стати одним зі способів проявити/набути її «ідентичність».

Існує, мабуть що, своєрідна економія пам'яті спільноти кафедри, пам'яті як втілення минулого і майбутнього культурології в рамках нашої інституції. Ця економія могла б здійснювати зв'язок між цим майбутнім та минулим і його втіленням. Ця економія – це певний оператор, що давав би змогу утримувати разом різноманітні плани життя кафедри, оператор, який живе життя кафедри узгоджував би як зі своєрідним ідеалом культурології, так і з групою культурологів, яка ще не існує, об'єднаних однією метою. Отож, економія пам'яті спільноти кафедри могла б регулювати всю систему відносин між ще не здійсненим проектом культурології і видимою наявною профанною культурологією, роботою кафедри.

Власне, можна було б стверджувати, що без проявлення «лиця» кафедри, без організації пам'яті спільноти кафедри вона не може існувати як якісна, надійна інституція передачі знання.

* *лиця* – я вживаю лігатуру *æ* в слові *лиця*, зберегти аллюзію до ідіоми «потерять лицо, lose face», яка відсутня в українській мові зі словом «лиця», стрижневим для своєрідної символічної логіки статті.

Економія пам'яті – це спосіб поєднати колективне тіло кафедри, її різноманітні діяльності, її образ та імідж. Така організація пам'яті могла б стати оператором функціонального примирення ідеального існування культурології і культурологів як групи і живою реальністю кафедри, яка завжди має в надлишку різноманітні негаразди, відступи від взірців і т. д. і т. п.

Згадка про паралель із Туринською плащаницею була не випадковою. Єлена Петровська в своїй «Теорії образу» [5, с. 96–121] згадує есе Марі-Жозе Мондзен «Оповідь про примари», де обговорюється, як 1898 року якийсь адвокат-італієць зробив першу фотографію Туринської плащаниці. Збереглися свідчення того, як цей фотограф-аматор, коли почав проявляти пластину, був просто вражений побаченим: на негативі перед ним проступив божественний лик, вперше за всі вісімнадцять століть. І хоча достовірність Туринської плащаниці вже спростовано, нас у цій історії цікавить те, що саме фотографія легітимує диво або одкровення, саме фотографія виступає абсолютною парадигмою одкровення. М.-Ж. Мондзен стверджує, що особливий статус Туринської плащаниці пояснюється тим, що вона пов'язана з фотографією, а не навпаки. Самою своєю дією фотографія втілює християнську доктрину, вона пред'являє її наглядно. Якщо на самому полотні плащаниці практично нічого не видно, настільки це все непереконливо і стерто за десятки століть, то на фотографії особливо чіткими виявляються лінії, які мають стосунок до контуру та рельєфу тіла. Те, що було плямами на полотні, трансформується в набір деталей, які око раніш не бачило. Тобто чіткість тіла і обличчя виявилась завдяки світлотіні, чорно-білому характеру зображення.

Ось чому чи проводимо чітку паралель між організацією пам'яті спільноти кафедри і цією історією про Туринську плащаницю. Архів пам'яті спільноти кафедри може продемонструвати існування культурології в часі, не звертаючись до якихось маніфестів чи теорій того, якими повинні бути кафедра та культурологія. Тобто такий архів може спрямувати наш профанний погляд, який здатний трансформуватися, якщо він осягне шлях, пройдений кафедрою і акумульований у цьому архіві. Саме колективне тіло кафедри при цьому може змінитися. Організація, осягнення цього архіву могла би бути своєрідною операцією з перетворення, трансформації колективного тіла кафедри.

Виходить так, що немає ніякого відстороненого суб'єкта кафедри, який би з боку міг подивитись на цей архів. Та й цього архіву як відчуженого об'єкта не може існувати. Є тільки динамічна система зв'язків між ними. Архів міг би ніби співвідносити їх постійно між собою.

Ось чому, власне, тут немає нічого чисто зовнішнього чи чисто внутрішнього, а є своєрідна «логіка», яка утримує їх разом. Ось чому ми це називаємо сингулярністю, а не суб'єктом, тому що кафедра є досить випадкове, рухоме й унікальне утворення, яке завжди перебуває на межі переходу в цілісну групу культурологів, об'єднаних однією метою. Тобто спільнота кафедри не виробляє якоїсь комунітарної сутності. Спільнота кафедри завжди перебуває у проміжку між безликим натовпом, юрбою і абсолютно згуртованою групою. Спільнота кафедри ніби розділяє і експонує себе самій собі і тим самим стоїть на межі переходу в щось єдине та завершене.

Організація пам'яті спільноти кафедри могла би стати кафедральним тлом, яке, на відміну від фігури, яка пізнається, зображуючи життя кафедри в ризоматичній структурі її спогадів, ніколи б точно не вказувало, якою кафедра і культурологія повинні бути, але робило б це прозорим та зрозумілим для тих, хто осягнув цей архів. Архів може презентувати, виявити кафедру та культурологію, але не репрезентувати їх.

Чи могли б викладачі кафедри парафразувати Конфуція: «ми не створили нічого нового, ми лише передавали знання інших». Дійсно, ми не знайдемо монографій наших викладачів у списках найбільш цитованих книг європейської гуманітарної сфери. Чи означає це, що ми працюємо даремно – не плутати із задарма: це окрема тема не для цієї статті, яка давно вже вимагає ґрунтовного аналізу та обговорення. Міжнародно визнаних монографій немає, але запропонуй, скажімо, хтось мені перейти на іншу гуманітарну кафедру, що, мабуть, неможливо, навряд чи наважився би.

Як на мене, кафедра культурології – спільнота викладачів та студентів – це оаза, сподіваюсь, не єдина, хай і невеличка, достатньо плідної експериментальної гуманітарної думки в Академії, яка донедавна ще не вміла та й зараз ще не завжди вміє подавати себе з якнайкращого боку в сфері академічного поля. Тому можна стверджувати, що публічний простір для кафедри, та й для культурології, не втрачений, а просто ще не завойований. Скажімо, цілком можливо, що прості публікації наших викладачів не тільки українською, а й іноземними мовами в наших інтернет-виданнях могли б значно посприяти цій справі.

Це, мабуть, що, прозвучить несподівано для тих, хто бачить у кафедрі лише віяло ригідних та консервативних способів викладання. Але вже деякі викладачі нашої кафедри досить активно починають публікуватися в європейських виданнях і видавництвах, та й діяльність Центру візуальної культури – минула і майбутня, в просторі Академії чи поза її межами, – як на мене, вже вийшла, якщо оцінити хоча б список гостей-

учасників його різноманітних заходів, на резонансний академічний та громадський рівень. Величезним недоліком Академії, з моєї точки зору, є нездатність виробити якісні критерії оцінювання наукової та викладацької діяльності, де оцінюють викладачів лише, скажімо, за кількістю написаних ними статей, не враховуючи при цьому, що науковий резонанс цих статей може бути мінімальний. При цьому віртуозна та когнітивна викладацька діяльність донесення знання, насамперед у розумінні П. Вірно [7, с. 52–71] та А. Горца [2, с. 5–63], взагалі не береться до уваги.

Мене давно вже турбує/цікавить думка про специфіку/індивідуальність роботи викладача-гуманітарія, а тепер вже у зв'язку з «Лицеєм» спільноти кафедри – не плутати з обличчям каналу. В різні часи я пояснював цю особливість через оральність, риторичність, перформативність, фронтесіс, неможливість відмовитись від специфічних культурологічних критеріїв, (культурне несвідоме), культурне піднесене, вірність фронтесісу нарешті. До цього портрета викладача варто додати ще й поняття віртуозності/тілесності в зв'язку з поняттям передачі/трансляції знання, що відбуваються в інституційних рамках кафедри.

Паоло Вірно у своїй «Граматиці множин» [7, с. 49–71] доводить, що в наш постфордистський час вже неможливо легко роз'єднувати сфери праці, інтелекту та політичної дії. В зв'язку з цим, П. Вірно в річищі думки Аристотеля та Маркса називає віртуозом, у тому числі, викладача, який має особливі здатності до перформативної дії. Тобто це викладач, який ніколи не нудьгує, завжди перебуває у сфері викладання як експерименту.

По-перше, його активність, тобто лекції і семінари, знаходить свою мету в самій собі, вона не об'єктивується в якийсь кінцевий продукт, тобто в якийсь об'єкт, який переживе цю лекцію, семінар чи його виступ на конференції. Вона не може існувати після завершення викладацької перформативної дії викладача. Навіть якщо вони будуть записані і видані, їх аж ніяк не можна ототожнити з тим, що відбулося на лекції, семінарі чи конференції. Насамперед відсутній контекст їх існування, і тому вони змінюють своє значення, і, що важливо, в об'єктивованих продуктах слабо помітна тілесність викладача, яка, власне, може надавати основне значення цим продуктам.

По-друге, це мовна та тілесна активність, яка вимагає присутності інших, і існує тільки в присутності аудиторії.

Викладачу, подібно до політичного діяча, завжди потрібний організований публічний простір, і обидва залежать від інших задля для виконання своєї роботи.

Сьогодні не інструменталізація та підкорення, а вільне саморозкриття людини з усіма її незамінними здатностями стало основною продуктивною силою.

В інформативній культурі підноситься в ціні знання, яке неможливо замінити, яке не піддається формалізації [2, с. 5]. «Зростає попит на знання, що базуються на досвіді, на кмітливості, здатності до орієнтації, самоорганізації та здатності знаходити спільну мову, інакше кажучи, на форми живого знання, які набуваються у повсякденному спілкуванні, які належать повсякденній культурі» [2, с. 6].

Сучасний когнітивний капіталізм, як його розуміє Андре Горц, вимагає від викладача, щоб він вкладав у свою працю не тільки професіоналізм, а всього себе. «Від цієї інвестиції залежить якість результатів його праці. Таку якість неможливо вимірити загальною мірою... Вже не витрачений на роботу час, а “компонент поведінки” та мотивація виступають найважливішими факторами створення вартості» [2, с. 6].

Інтелектуальні робітники повинні тепер самі стати підприємством і самі піклуватися про рентабельність своєї праці. На місце викладача як інтелектуального робітника за контрактом приходять викладач-підприємець (при цьому контракт не скасовується), який сам піклується про свою освіту, підвищення кваліфікації, медичне страхування тощо. «Місце експлуатації займає самоексплуатація і самозбут з боку “Я-АТ”» [2, с. 6], вигідні корпораціям-університетам.

Отже, чи є в нашій спільноті кафедри якість обличчя/Лицеє/«ідентичність» (імідж/образ/лик тут підходять менше), душа, якщо метафорично висловитись, але не харизма (важко підібрати це слово, і важливо, як зазначалось, не плутати це розуміння з «обличчям каналу»)?

Кажуть, на Сході, якщо людина втратила «лице», повелася неадекватно, не за звичаями, у нашому випадку за ідеальними академічними стандартами, вона може навіть покінчити життя самогубством. Чи є в нас як інституції чи спільноті викладачів та студентів що втрачати? Чи можемо ми загубити свою «ідентичність»? Тобто своєрідні академічні та соціальні, стратегічні і тактичні вектори існування, викладання та досліджень, які і створюють «індивідуальність» кафедри.

Можна, слідуючи думці Режі Дебре, вважати, що кафедра – матеріалізована організація, яка займається збереженням у часі корпусу знання, що, як вона вважає, не має пропасти, того, що є найціннішим для нас, того, що єднає нас – в якийсь проект – в «ми-культурологи». Звісно, ця спільнота культурологів на початку може бути чисто ідеальною спільнотою. Але цілком можливо, що для появи культурологів як якісної

фахової групи насамперед потрібне бачення ідеальної спільноти культурологів [4, с. 8–10]. А це означає, що на кафедрі повинні бути авторитети, які не тільки просто вказують, що читати, а й – над чим думати, повинні вміти демонструвати *свій* спосіб оперування знанням, поведження зі знанням, артикуляції знання, тобто саме те, що відрізняє нас від істориків чи філологів.

Ось так і книги ще не роблять бібліотеку бібліотекою. Бібліотека, в якій ніхто не читає, – це не бібліотека, це зібрання мертвих матеріальних носіїв. Читачі роблять бібліотеку бібліотекою.

Мене вразив свого часу Лувр – гнітючий надлишок чудових речей, від яких віє нудьгою, мертвячиною. Ви ніколи не знайдете в собі стільки свіжого сприйняття, щоб відчути красу чи силу зібраних тут речей.

Зовсім інакше в музеї Оранжері, що в саду Тюільрі, – невеличка кількість робіт Сезанна, і ти раптом розумієш/відчуваєш, що холодний посібниковий Сезанн тебе тепло чіпає.

І це не тільки вдала організація простору, що дає змогу відчути «естетичну» силу виставлених робіт...

Якщо використати цю віртуозність подання візуального матеріалу для порівняння з викладацькою роботою, тоді викладач мусить уміти ще й дозувати знання, відбирати те знання, оперування яким матиме не миттєвий ефект, а довготривалий вплив.

У своїй книзі «Історія і тропологія» Франклін Анкерсміт [1, с. 123, 315–344] наголошує на необхідності організації знання в часи надлишку знань, особливо знань, радше пов'язаних зі словом, писемним словом. Дійсно, величезна кількість суто формальних квазі-наукових статей, які не мають наукового резонансу, не викликають наукові дискусії, в більшості випадків це радше культурний мотлох та «мотлох текстів» [6, с. 130–138] і ніщо інше.

Водночас мусимо констатувати надлишковість естетичного несвідомого, знання, навантаженого *пафосом* у розумінні Рансьєра, знання, присутнього в констеляціях образів у фільмах, художній літературі, музиці, подіях мистецьких. Тобто сучасний викладач мусить демонструвати вміння поводитись зі знанням у ці часи гуманітарної ненажерливості. Хоча в нашій країні воно парадоксально досі уживається з фактичною відсутністю необхідної літератури, в тому числі вільного доступу до багатьох західних наукових online-ресурсів. Ми дійсно живемо в часи нестачі грошей, часу, здоров'я, статусу, фахової поваги. Всього іншого вдосталь. Подібну епістемну розбірливість власне і можна називати фронесісом.

Режі Дебре у своїй згаданій раніш книзі називає подібні, як на мене, речі передачею знання,

трансляцією знання, *transmission*. У такій передачі знання викладач конденсує колективну пам'ять історичної групи, яку я умовно назву інтелектуалами, інтелектуальними чи когнітивними робітниками, як кому до вподоби. Саме це ріднить нас, хоч як патетично це звучить, із видатними небіжчиками – Платоном, Монтенем, Аверінцевим чи Рорті. Передавати знання від минулих культур, від їхніх мислителів, пам'ятаючи їхню інколи радикальну відмінність від нашої – це не те саме, що комунікація наживо між собою, чи, скажімо, з Жижеком, Гройсом, Снайдером чи Філіповим. Саме викладач забезпечує цю культурну неперервність. І забезпечується вона, в тому числі, тілом/тілесністю, своєрідною «педагогічною» віртуозністю викладача і колективним тілом кафедри.

Важливо, що процес передачі знання – парадокс (*παράδοξος*, традиція) – відбувається неперервно між поколіннями, від викладача до студента, згідно з їхніми сумлінням та обов'язками через певні процедури і ритуали своєрідного посвячення і кооптації, і не завжди такі бюрократично-формальні, як у нас. Ален де Лібера в «Середньовічному мисленні» [4, с. 132] прекрасно показав, що на цьому шляху інтелектуали віддають значно більше, ніж можуть отримати. Сутність розкривається не соціологією ремесла, а деонтологією, яку це ремесло винаходить, способом його передачі та засвоєння – часто критичним, нерідко наслідувальним. Критика дає нам змогу уточнити ідеал, а нереалізований ідеал може інколи перетворитися на взірць для наслідування.

Кафедра – це не тільки місце історичного галасу та морально навантажених конфліктів. Кафедра в нашому розумінні – це місце уявної ідентифікації, через яке ми проводимо визначені культурні генеалогії, а вони неможливі без конкретних міфів та імен, навколо яких і складається вірність у передачі знання.

Ніяке читання в мережі, на електронних носіях не замінить собою викладача чи кафедру як втілених повільних носіїв культури, як тих, хто втілює радше подолання часових історико-культурних відстаней. Часи, коли студент-культуролог не може назвати плюс-мінус 100 років дату смерті Рафаеля, – це часи загибелі спільного минулого, символічного минулого. Одісей, Антігона чи Марк Аврелій важать для нас набагато менше, ніж Том і Джеррі, Стар Трек чи розжижений Рансьєром Бадью.

У часи дедалі більшого підкорення повільного ефемерному і швидкому, як ніколи потрібні дії, що сповільнюють ці процеси медіатизації культури та минулого.

Ось чому одним із таких маленьких кроків могло би бути створення архіву пам'яті спільно-

ти кафедри через інтервенцію в електронні носії. Варто було б мотивувати створення кількох історій спільноти кафедри разом із квазі-мемуарами її членів. Зрозуміло, що вони будуть упереджені, суб'єктивні, можливо нарцисичні, але тільки відштовхуючись від кількох варіантів таких історій та мемуарів, ми зможемо виявити та проблематизувати напрям вектора передачі знання. Такі історії можуть бути інколи травматичними і драматичними. Але як інакше організуватись і рухатись далі, як інакше відлипнути від інерційного, інколи значною мірою випадкового, дрейфу кафедри в гуманітарній сфері?

Негативні взірці – це також орієнтири; для одних горе-культурологів ця дисципліна досі ілюзія, але кафедру, як місце уявної чи формальної ідентифікації, само собою вони не полишають, і просто не в змозі полишити. Це те місце пам'яті, куди вони озираються і озиратимуться, хоча їхні даймонії істини і забороняють їм це робити, незважаючи на можливість вічно повторювати долю дружини Лота.

Але віртуозність подання/розігрування гуманітарного знання для студентів значною мірою залежить від рамок розуміння культурології кафедрою як інституцією знання.

Історія нашої кафедри демонструє врешті-решт розуміння культурології як відкритого проекту, попри те, що інколи його намагались закрити якоюсь однією догмою культурології. Були часи, коли на засідання кафедри приходили ректор з деканом і запитували викладачів: «Що ж таке насправді культурологія?» Були часи, коли культурологію намагались підвести під конфліктологію чи, скажімо, певним чином зрозумілу археологію. Можливо, великою мірою подібні повороти у розумінні рамок культурології залежать і від завідувача кафедри.

Ось чому, мабуть, своєрідним імперативом кафедри, пам'ятаючи про її історію, має бути розуміння культурології як відкритого проекту. Жорсткі «ідентичності» для культурології та кафедри, мабуть що, небезпечні. Редукувати її тільки до дослідження та викладання історії культури, теорії культури, візуальних досліджень, досліджень повсякденності, релігієзнавчих студій і так далі і тому подібне, пошуки якогось нейтрального останнього цілого в розумінні Михайла Бахтіна, певно, означає втрату культурологією та кафедрою свободи маневру в передачі знання щодо гуманітарних наук.

Культурологія – це не просто зібрання різноманітних дискурсів та дослідницьких полей. Мусить бути регулювання їхнього постійного балансу, інакше рамки культурології набувають ентропійного характеру. Культурологія – це незавершений проект, і кафедра та її спільнота – це

своєрідна «криша» для культурології, для можливості її існування як дослідницького поля, де можливе торування нових стратегічних чи тактичних напрямів цього дослідження. Існують різні форми гуманітарного знання, які через різні причини не задіюють сьогодні викладачі та дослідники. Кафедра у різні роки свого існування має можливість актуалізувати ці форми, актуалізувати різні альтернативні способи подання цього знання.

Окрім віртуозності викладачів, якість передачі знання студентам, як на мене, залежить від існування інституційно/неформально оформленої історії/традиції/пам'яті (звісно, це різні речі) спільноти кафедри. А ці історія/традиція/пам'ять залежать від «ідентичності» спільноти кафедри, яку (цю «ідентичність») різні конкуруючі історії/традиції/пам'яті кафедри повинні і проявити. Але те, що поки що існує потенційно, – це дисперсивна і не оформлена кафедральна пам'ять. Ніякої інституційної пам'яті кафедри ми поки що не маємо, а дарма. Її існування, цілком можливо, проявило би, зробило би експліцитною і нашу «ідентичність», зрозуміло, що процесуальну і проблематичну, але це краще, ніж ніяка.

Якщо спробувати трішки розгорнути цю думку, відсутність *Лиця* – не плутати з відкритим проектом – хай навіть радше де-юре, ніж де-факто, не сприяє творчому росту спільноти кафедри, її волі до влади, духовної, звичайно. Це не обов'язково історії/нарлативи викладачів кафедри. Було б добре організувати сайт, де б і самі студенти різних років навчання, починаючи від заснування кафедри, розміщали свої саме *мимо-вільні* спогади, в стилі тістечок мадлен Марселя Пруста, про кафедральне життя. Важливо пам'ятати, що значна кількість випускників кафедри позитивно чи негативно, повністю чи частково, ідентифікують себе з культурологією чи культурологами, цікавляться кафедральним життям і постійно тримають його в полі своєї уваги. Звісно, без авторитетного модератора і не тільки, скажімо, своєрідного сайту кафедральної пам'яті, в цій справі не обійтись.

Отож, своєрідні живі спогади, які в якомусь колажі говорили б про кафедру та її спільноту щось таке, склалися б у таку конфігурацію, таку різноматичну структуру їх образів, яку навіть важко передбачити, тільки так і допоможуть нам віднайти не лише «дитинство кафедри», не лише сконструювати власну історію та пам'ять спільноти кафедри, а, насамперед, відтворити рух, спрямованість до якісної культурології та групи фахівців, об'єднаних однією метою.

Пам'ять спільноти кафедри може стати слідом неможливості цього і нездійсненності цієї мети як буття до *Лиця* спільноти кафедри.

Література

1. Анкерсмит Ф. Р. История и тропология: взлет и падение метафоры / Ф. Р. Анкерсмит ; [пер. с англ. М. Кукарцева, Е. Коломоец, В. Катаева]. – М. : Прогресс-Традиция, 2003. – 496 с. – Переклад за вид. : Ankersmit F. R. History and Tropology: The Rise and Fall of Metaphor (Berkeley, Los Angeles, London : University Of California Press, 1994).
2. Горц А. Знание, стоимость и капитал. К критике экономики знаний / А. Горц // Логос. – 2007. – № 4. – С. 5–63.
3. Дебре Р. Введение в медиалогию / Р. Дебре ; [пер. с франц. Б. М. Скурагова]. – М. : Праксис, 2010. – 368 с. – Переклад за вид. : Debray R. Introduction à la médiologie (Paris : PUF, 2000).
4. Либера А. де Средневековое мышление / А. де Либера ; [пер. с франц. О. В. Головой, А. М. Руткевича]. – М. : Праксис, 2004. – 368 с. – Переклад за вид. : de Libera A. Penser au Moyen Age (Paris : Seuil, 1991).
5. Петровская Е. Теория образа / Е. Петровская. – М. : Издательский центр РГГУ, 2010. – 281 с.
6. Смирнов И. П. Хлам текстов / И. П. Смирнов // Логос. – 1999. – № 2. – С. 130–138.
7. Virno P. A Grammar of the Multitude. For an Analysis of Contemporary Forms of Life / P. Virno. – New York : Semiotext(e), 2004.

O. Ivashyna

ORGANIZATION OF MEMORY OF THE DEPARTMENT'S COMMUNITY AS EXISTENCE CONDITION OF A HIGH-QUALITY AND RELIABLE INSTITUTION OF KNOWLEDGE TRANSMISSION

In the article it is discussed the necessity to organize the memory of the community of the Department of Theory and History of Culture, in view of getting its face (understood as individuality, collective singularity of the Department) in order to provide by it a reliable knowledge transmission in time as a condition of existence of a high-quality institution. It is shown that this is fostered significantly by existence of the institution of the Department within a framework of understanding of culturology as an open unfinished project and of recognition of a need of virtuosity in teaching work.

Keywords: knowledge transmission, memory, community of the Department, archive, face of community of the Department, virtuosity, knowledge, culturology.

Матеріал надійшов 19.01.2012

УДК 008(4)

Демчук Р. В.

КУЛЬТУРОЛОГІЯ: ТЕКСТИ ТА КОНТЕКСТИ

Стаття, що написана до 20-річчя кафедри культурології НаУКМА, аналізує шлях, проблеми та специфіку становлення культурології як знання нового типу.

Ключові слова: культура, культурологія, текст, контекст, рефлексія, кафедра культурології.

Напрацьовані у XIX ст. позитивістські схеми диференціації знання вже не діють на початку XXI ст., що спостерігаємо на прикладі культурології. Культурологічна ситуація уявляється дослідникам явищем нового синкрезису, характерного для постнекласичних моделей, орієнтованих не лише на об'єкт, а й на суб'єкт пізнання. Культурологічна думка, як і рефлексивна нею культура, набуває складних і різноманітних

форм. Проте, відстежуючи генезу, можна точніше позначити явище. Сучасне розуміння культури складалося як усвідомлення культурної кризи проекту Просвіти (рубіж XIX–XX ст.) – ця тема домінувала в історії філософії та філософії культури, поступово набуваючи самостійного значення і виводячи філософію на інший рівень – культурологізації. Отже, можна стверджувати, що трагедія культурної кризи органічно увійшла